

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ТРАНСАКЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ

Актуальність проблеми управління трансакційними витратами суб'єкта господарювання обумовлена тим, що наявність таких витрат і зростання їх величини є характерною ознакою здійснення підприємницької діяльності в ринковій економіці.

Процес управління трансакційними витратами потребує формалізації на основі розробки та впровадження в практику моделей оцінки й прогнозування, оптимізації величини трансакційних витрат. Необхідність виділення трансакційних витрат у загальних витратах суб'єктів господарювання, їх вимірювання й управління ними визначили актуальність дослідження трансакційних витрат як витрат підприємств і організацій, що спричинені становленням ринкових стосунків та функціонуванням підприємств у ринковій економіці.

Метою розробки інформаційного й організаційного забезпечення управління трансакційними витратами, на думку Г.В. Козаченко [2], є конкурентоспроможність суб'єкта господарювання та його вартості в результаті капіталізації в умовах ринкової економіки в довгостроковій перспективі, в короткостроковій – скорочення витрат, отримання прибутку. Обрана мета обумовлює такі завдання управління трансакційними витратами:

- сприяти в сучасних ринкових умовах розумінню процесів, форм і способів дії на трансакційні витрати;
- сприяти гнучкостю, динамічністю і ефективністю процесів управління трансакційними витратами.

Л.В. Лисяк [3] вважає, що для здійснення ефективного управління суб'єктом господарювання в цілому, для забезпечення його конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки система управління трансакційними витратами на рівні суб'єкта господарювання повинна базуватися на наступних принципах:

- облік трансакційних витрат на рівні суб'єкта господарювання;
- органічне поєднання зниження сумарних витрат (трансакційних і трансформаційних) на одиницю виготовлюваної продукції з високою якістю продукції (робіт, послуг);
- доцільність і обґрунтованість трансакційних витрат;
- впровадження методів зниження сумарних витрат на одиницю продукції;
- підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства в зниженні сумарних витрат на одиницю продукції.

Управління трансакційними витратами і їх окремими складовими є одним з чинників вдосконалення управління всією діяльністю суб'єкта господарювання. В процесі управління трансакційними витратами підприємства можна виділити: управління процесами формування трансакційних витрат і управління процесами зниження трансакційних витрат (трансформаційних і трансакційних) на одиницю продукції.

Процес управління трансакційними витратами, на думку А.В. Черепи [4], включає наступні етапи:

- 1) вивчення складу трансакційних витрат, необхідних для організації виробництва продукції (робіт, послуг);
- 2) вивчення складу трансакційних витрат, необхідних для подальшої реалізації виробленої продукції (робіт, послуг);
- 3) використання класифікації трансакційних витрат і групувань для прогнозування, планування, обліку;
- 4) вдосконалення схем, моделей, методів прогнозування, планування і обліку трансакційних витрат; організацію робіт по плануванню, обліку трансакційних витрат;
- 5) організацію робіт по аналізу і прогнозуванню трансакційних витрат з використанням економіко-математичних методів.

О. А. Кириченко вважає [1], що управління трансакційними витратами слід розглядати в двох напрямках. Перший напрямок полягає в тому, що трансакційні витрати зростають пропорційно збільшенню невизначеності умов господарювання та ненадійності партнерів. Рівень трансакційних витрат

впливає на інтенсивність цінової конкуренції, формування масштабу ринку, галузі виробництва, вид стратегії просування товару, еластичність попиту на товар та стадії життєвого циклу товару; покращує конкурентоспроможність і збереження потужностей підприємства.

Інший напрямок передбачає скорочення транзакційних витрат, що призводить до зменшення собівартості, ціни продукції та витрат діяльності, оскільки величина транзакційних витрат впливає на кінцевий результат діяльності підприємства.

Основними функціями системи управління витратами, на думку Ж. В. Южак [5] слід вважати прогнозування і планування, облік, контроль (моніторинг), координацію і організацію, а також аналіз витрат.

Відсутність або невисока якість планів і прогнозів транзакційних витрат на підприємстві призводять до ухвалення невірних рішень, помилкових дій, що в результаті є причиною незадовільного фінансового стану і може призвести до банкрутства.

На ефективність управління транзакційними витратами має значний вплив така функція як організація. Вона дозволяє встановити період і ті підрозділи й структури, які повинні управляти транзакційними витратами суб'єкта господарювання у встановлений період. Слід зазначити, що на цьому етапі необхідно визначити типологію способів, інформації і документів, що враховують і відображують досліджуваний вигляд витрат.

Таким чином, в умовах сучасної економіки управління транзакційними витратами є надзвичайно складним і багатоетапним процесом. Як правило, процесі управління транзакційними витратами підприємства поділяють на два основних напрямки: управління процесами формування транзакційних витрат і управління процесами зниження транзакційних витрат (трансформаційних і транзакційних) на одиницю продукції.

Список використаних джерел

1. Кириченко О.А. Управління транзакційними витратами суб'єктів господарської діяльності / О.А. Кириченко, І.А. Белоусова // Фінанси України. – 2010. - № 8. –С. 97-104.

2. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства: [монографія] / Г.В. Козаченко. – К.: Лібра, 2011. – 320 с.
3. Лисяк Л.В. Трансакційні витрати функціонального інституту бюджетної політики / Л.В. Лисак // Фінанси України. - 2010. - № 2. – С. 27-35.
4. Череп А.В. Управління трансакційними витратами суб'єктів господарювання: [монографія]. - 2-ге видання, стереотип / А.В. Череп. – Харків: В.Д. «ІНЖЕК», 2007, Частина 1. – 365 с.
5. Ющак Ж.В. Внутрішній контроль трансакційних витрат в системі управління: організаційно-методичне забезпечення / Ж.В. Ющак // Економічний аналіз. – 2010. - № 6. – С. 540-543.

УДК 658.15

О.О. КОРОЛОВИЧ, асистент,
кафедра обліку і контролю
сфери послуг та соціальної структури,
Мукачівський державний університет

МІСЦЕ КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ

В сучасних умовах всі підприємства вимушені функціонувати в жорсткій конкурентній боротьбі, що вимагає від менеджерів своєчасного та оперативного вирішення конкретної проблеми. Тому тема контролінгу та його інструментів не залишає ніяких підстав для сумніву в її актуальності, адже саме завдяки такій комплексній системі управління менеджери мають можливість обробляти й систематизувати величезний масив інформації, необхідний якраз для прийняття раціонального та ефективного управлінського рішення.

На даному етапі економічного розвитку переважна частина світових підприємств приділяє значної уваги цілісності та структурованості системи управління та менеджменту. Ефективність функціонування даної системи досягається за рахунок контролінгу та його механізмів, котрі дозволяють проводити структурування та аналізувати інформацію на підприємстві в короткі строки, тим самим підвищуючи обґрунтованість управлінських рішень.